

Nr 456

Av herr Lager, om uppförande av ett statligt järn- och stålverk i Mellansverige.

(Lika lydande med motion nr 560 i Andra kammaren)

Vid 1963 års riksdag begärde handelsministern ett anslag på fem miljoner kronor avsett att under det närmaste året medgiva fortsatt drift vid AB Statsgruvors brytningar i Norberg och Håksberg.

De mellansvenska smågruvorna befann sig den gången i en viss kris. Det sades att avsättningen för malm från dessa gruvor var svår. Perspektiven för fortsatt verksamhet bedömdes mycket pessimistiskt. Av främst sociala skäl ansåg riksdagen dock, på statsutskottets hemställan, att medel skulle beviljas för fortsatt drift under ett år framåt i AB Statsgruvors verksamhet i Håksberg och Norberg.

Anledningarna till krissituationen föregavs vara vissa förändringar på världsmarknaden. I statsutskottets utlåtande 144/1963 återgavs handelsministerns pessimistiska värderingar av marknadsläget för mellansvensk malm. Hans av utskottet delade pessimism byggde på att det skett sådan strukturell förskjutning av marknadsläget att möjligheterna att upprätthålla fortsatt drift vid de mellansvenska smågruvorna var ringa eller inga.

De prognoser som handelsministern då framlade har dess bättre visat sig felaktiga. Malmmarknaden visar enligt aktuella uppgifter en aktiv tendens.

Under senaste året har emellertid AB Statsgruvor avvecklat den väsentliga delen av sin verksamhet genom att utarrendera gruvorna i Norberg och Håksberg till privata företag. De privatföretag som övertagit nämnda gruvor har sannolikt inte gjort det av sociala skäl eller för att förlora pengar på dem. Det förefaller sannolikt att de gjort det för att tjäna pengar åt sig själva. Då uppstår frågan varför kan det allmänna inte driva företag av denna art när privatkapitalet kan göra det?

Orsaken tycks vara den, att de privata företag som fått lägga sig till med malmbrytningen i de nämnda statsgruvorna har möjlighet att inom ett fraktmässigt sett begränsat område förädla malmen. Dessa företag förfogar över sådana produktionsställen. Att döma av de stora utbyggnader som sker i exempelvis Oxelösund bedömes framtida avsättningsmöjligheter inte pessimistiskt.

I den motion som väcktes i riksdagen för två år sedan — I: 697 — uttrycktes den åsikten att marknaden för järn och stål var stadd i utveck-

ling. Efterfrågan på järn- och stålprodukter kommer sannolikt att stiga i takt med den tekniska utvecklingen. Under sådana förhållanden borde det vara angeläget för statsmakterna att bygga ut den statliga industrien med ett järn- och stålverk i Mellansverige. Avsevärda erfarenheter från statsdrift på detta område bör vara samlade vid Norrbottens järnverk.

Ett statligt järn- och stålverk i Mellansverige kunde bli en fast köpare av malmen från de mellansvenska gruvorna och befria dessa från det starka beroendet av konjunkturväxlingar på världsmarknaden. Därmed skulle också större trygghet skapas för gruvarbetarna i deras anställning.

Stabiliteten i sysselsättningen skulle givetvis ytterligare öka om malmgruvorna i Mellansverige vore statsägda. Också på detta område finns goda erfarenheter från LKAB att bygga på. Nämnda företag har visat en aktningvärd aktivitet och expanderat kraftigt sedan dess ledning befriades från privatkapitalistiskt inflytande.

Med vad här anförts föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om snar utredning och förslag om uppförandet av ett statligt järn- och stålverk i Mellansverige.

Stockholm i januari 1965

Fritjof Lager